

A KORSZERŰ ÚTNYILVÁNTARTÁS SZÜKSÉGESSÉGE

CSINCSA TIBOR

Nemrégem emlékeztünk meg az erdészeti útépités eddigi nagy-szerű eredményeit demonstráló 2000. km út átadásáról. Ennek az elődeink munkáján alapuló, méltán elismerést érdemlő eredmény-nek a megőrzése, továbbfejlesztése éppúgy kötelességünk, mint ahogy értékes, tartamosság követelményeinek megfelelő erdőket hagyni utódainkra. Az erdőgazdálkodásban meghatározó feltáró hálózat sorsa a megépülést követően ezzel szemben meglehető-sen mostoha. Gyakran a legalpvetőbb karbantartási munkák el-maradása sokfelé már eddig is azok leromlásához, tönkremenete-léhez vezetett. Az állagmegóvásra rendelkezésre álló egyre szű-kösebb keretek kényszerítő erővel követelik, hogy minél nagyobb hatékonysággal törekedjünk legalább az elért színvonal megtar-tására. Sajnos a legtöbb utunkról még a legalpvetőbb adatokat sem tartjuk nyilván, pedig a hatékonyság felé vezető út első lé-pése egy pontos és karban tartott adattár.

Az erdészeti szakma hosszú termelési ciklusú gazdálkodáshoz igazodó szemléletétől nem idegen a távlatokra való előretekintés, tervszerűség, hiszen tevékenységét már jó ideje gépi úton feldolgozott üzemtervek szerint végzi. Az erdőgazdálkodásban alapvető feltáró hálózat ennek ellenére sokfelé szo-morú képet mutat, s a rendelkezésre álló szűkös anyagi lehetőségek felhasználása is alacsony hatékonysággal történik.

Ahhoz, hogy ezt, a gazdálkodási alaptervékenységhez szükséges értékes „ter-melési eszköz” állagát megóvni, korszerűsíteni, esetleg fejleszteni lehessen, egy jól működő, egységes útfenntartási rendszer kialakítása szükséges. Ezért „... létre kell hozni egy olyan rendszert, amely folyamatosan kapott és fel-dolgozott információk alapján döntéseket hoz, irányít egy hatékony útfenn-tartási műszaki, technológiai bázist, az egyes részfeladatokat az összefüggé-sék alapján szervezi és egységbe foglalja...”.* Ezen sürgető cél megvaló-sításához alapot csak a feltáró hálózat minél több szempont szerint való ob-jektív minősítése, és minél frissebb adatok alapján való jellemzése adhat. Az úthálózat széles körű ismerete alapján lehet ugyanis meghatározni a be-avatkozási célokat és a megvalósításhoz szükséges ráfordításokat.

A korábban létrehozott manuális központi nyilvántartás ma elavult, pon-tatlan (nem terjed ki a jelentős földúthálózatra) és nem is elegendő szempont alapján mutatja be az utakat.

Egy korszerű útnyilvántartás létrehozásának a fentiekén túl az ad különös aktualitást, hogy a Közlekedési Minisztérium Közúti Főosztálya által, 1985-ben elrendelt tanácsi belterületi utak nyilvántartása országosan befejeződött, s a külterületi utak nyilvántartásba vétele folyamatban van. A korszerű ta-nácsi útnyilvántartás számítógépen kezelhető, tartalmában összhangban van

* Kosztka M. AZ ERDŐ 1985. 6. sz.

az országos közutak már korábban elkészült nyilvántartásával. A műszaki nyilvántartásról szóló 19/1974 ÉVM sz. utasításnak megfelelően az útnyilvántartás helymeghatározási rendszere a földmérési alaptérképen alapul. Tartalma differenciált; a legfontosabb és szükséges jellemzők nyilvántartásán túl a helyi igények szerint egy sor további adatot is figyelembe vesz. Pontossága a felhasználási igényekhez igazodik, s olyan elhanyagolásokat tartalmaz, melyek precíz nyilvántartása aránytalanul több munkát igényelne.

A korszerű erdészeti útnyilvántartásnak is mind ágazati, mind a helyi (vállalati), területi (erdészeti) szinten az utakról több szempont szerint objektív leltár és minőség szolgáltatásán túl a fejlesztési, fenntartási célok megvalósítását kellene lehetővé tennie. Az erdészeti szállítási feladatok ellátásához természetesen a már említett országos közút- és tanácsi úthálózat igénybe vétele is szükséges, sőt a feltártsági mutató (út fm/ha) értékbe is beleszámítjuk ezeket az utakat. Mivel a szóban forgó korszerű útnyilvántartás a jövőben alapja lehet a számítógéppel optimalizált szállításszervezésnek is, célszerű ennek érdekében is a már meglévő országos rendszerekhez igazodni. Így függetlenül attól, hogy közúton, vagy erdészeti úton, vagy tanácsi úton zajlik a szállítás, a rendszerek kapcsolásával meg lenne a lehetősége az említett optimalizálás gépi végrehajtásának.

E mellett szól az is, hogy ezek már kipróbált rendszerek, megfelelően kipróbált számítógépes programokkal, s megfelelően kialakított adatfelvételi metodikával rendelkeznek, „csak” az ott kialakított gyakorlatot kellene az erdőgazdasági viszonyokra adaptálni. Az elmúlt szemponatok szerint kialakított nyilvántartás további (nem lebecsülendő) előnye, hogy nem sajátos „házi” erdészeti, hanem egységes fogalom és módszer szerint készülne. Így biztosítva lenne a „közös nyelv”, ami alapvető követelmény, hiszen az erdészeti útépítés nagyon is rá van utalva a szélesebb útépítő szakma anyagaira, eszközeire, s nem utolsósorban az ott dolgozó szakemberek tapasztalataira.

A felsorolt kívánalmaknak megfelelő, az országos közúti és tanácsi útnyilvántartáshoz igazodó, korszerű erdészeti útnyilvántartás adatrendszerének egy lehetséges felépítését mutatja az *ábra*.

Az úthálózat nyilvántartásának egysége a település. (A települések adatai a KSH adatállományából hozzáférhetők.) Ezután a földmérési alaptérképek felhasználásával településenként (községhatáronként) az úthálózat összes csomópontja (beleértve a KM és tanácsi kezelésű utakat is) egyedi azonosítót kap a térképen jelölt folyamatos sorszámozással. Az utak nyilvántartási alapegysége a két egymást követő azonosítási pont által meghatározott útszakasz. Az így definiált útszakasz azonosítására a két azonosítási pont sorszáma szolgál. A szakaszon belül a helymeghatározás az azonosítási ponttól mért távolság segítségével történik. Az utak szakaszos jellegű adatainak megadásakor mindig egy-egy jellemző tényleges változásának a helyét kell figyelembe venni, a többi nyilvántartott jellemzőtől függetlenül.

Az így kialakított erdészeti útnyilvántartás decentralizált adatfelvételen és nyilvántartáson alapulna, melynek technikai feltételei már általánosan adóttak. Csupán az egységesség és a fentiekben fejtegetett követelményeket kielégítő országos irányelv kidolgozására van szükség, mint ahogy az erdészeti utak tervezése is az egész országban egy központilag szabályzott irányelv szerint történik. Ennek kidolgozása is megoldható lenne ágazaton belül, mivel a Közlekedési Minisztérium Közúti Főosztálya már az előkészítő munkálatokba is bevonta az Erdészeti és Faipari Tervező és Szervező Irodát.

Az ERFATERV munkatársai nem csak a KM erre a célra szervezett tanfolyamát végezték el, hanem az országos munkába bekapcsolódva sok száz

Azonosítás

Adatok

- megye
- község

NYILVÁNTARTÁSI EGYSEG

- terepjelleg

- térképszelvény
- azonosító pont száma

AZONOSÍTÓ PONT

- típus
- ágak száma

- ágsorszám.

AZONOSÍTÓ PONT
AGAI

- legközelebbi azonosító pont

- kezdő azonosító pont
- vég azonosító pont

U T S Z A K A S Z

- kezelő
- utosztály
- területi jelleg
- forgalmi rend
- terepjelleg
- talajfajta
- tengelysúly korlátozás
- összsúly korlátozás

- kezdő azonosító pont
- vég azonosító pont
- kezdő szelvény
- végszelvény

R É S Z
S Z A K A S Z

- burkolatszélesség
- burkolattípus
- vízvezetés
- keresztzelvény
- pályaszerkezet felépítése

- kezdő azonosító pont
- vég azonosító pont
- szelvény

P O N T S Z E R Ű
A D A T O K

- kötőtpályás keresztelés
- ut feletti áthidalás
- áteresztés
- hid
- utpályától elválasztott parkoló
- utpályától elválasztott rakodó

Az útnyilvántartás adatrendszerének felépítése

km tanácsi út nyilvántartását is elkészítették, s birtokában vannak a számítógépes hibajavítás tapasztalatainak is (próba futtatás során a gépi program hibajegyzéket készít). Így a tanácsi nyilvántartás alapos ismerete, kellő gyakorlati tapasztalatokkal biztosítaná egy ahhoz illeszkedő, sajátos erdészeti céloknak is megfelelő, jól végrehajtható és könnyen karbantartható erdészeti útnyilvántartás kidolgozását. Ez biztosíték lenne a már említett erdészeti utak tervezési irányelveiben országosan elfogadott kategóriák továbbélésére az útnyilvántartásban is.

Összefoglalva az elmondottakat; a nagy területen folyó erdőgazdálkodás mindig jelentős szállítási feladatok megoldását is jelenti egyben, ezért szükséges, hogy az ezt biztosító úthálózat megfelelő törődést, gondoskodást kap-

jon ahhoz, hogy ezen feladatának tartamosan megfeleljen. A sokévtizedes építő munka eredményeként létrehozott feltáró hálózaton belül a szilárd burkolatú I—II. osztályú erdészeti feltáró utak immár 2000 km-t meghaladó hossza (melyből itatott makadám 720, aszfalt 400, vizes makadám 440 km körüli)* óriási értéket képvisel, nem beszélve a lényegesen hosszabb földút-hálózatról.

Ezen érték megőrzése, karbantartása, korszerűsítése, a szűkösen rendelkezésre álló anyagi lehetőségek hatékony felhasználása, a szállításszervezés gépi optimalizálása megkövetelik egy korszerű, számítógépes útnyilvántartás megteremtését. Az erdészeti érdekeket szolgáló útnyilvántartás megvalósítása külön beruházást nem igényel, mivel gyakorlatilag az ehhez szükséges technikai feltételek általában már adottak.

* Bogár I. AZ ERDŐ 1983. 2. sz.

634.0.238

TAPASZTALATOK SZEMÉTTELEPEK FÁSÍTÁSÁVAL

BARANYI KATALIN

Ma, amikor a környezetvédelem olyan nagy hangsúlyt kapott életünkben, úgy gondolom, nagyobb figyelmet kellene fordítani arra, hogyan lehet a szeméttelpeket, melyek szükségszerűen kialakulnak minden egyes település környékén, az élővilág számára visszahódítani.

A budapesti erdészetnek jutott az a megtisztelő feladat, hogy a főváros közigazgatási határain belül lévő erdőterületet — mely részben a fővárosi parkokhoz kapcsolódik, részben pedig az agglomeráció övezetében lévő erdőkhöz — növelje a zöldövezeti program keretében több mint ezer hektárral. Ezek az erdősítésre felajánlott területek a földhivatali nyilvántartásban mezőgazdasági földekként szerepeltek, de szinte kivétel nélkül volt kisebb-nagyobb, szeméttel borított részük (néhány száz négyzetmétertől a több hektáros nagyságig).

Munkánk során többféle formában találkoztunk a szeméttelép fásításának problémájával. A leggyakoribb eset az volt, hogy egykor homok- és kavicsbányaként hasznosított területet teljesen rendszertelenül telehordták szeméttel. Ezek rendszerint nagyobb mennyiségben törmeléket tartalmaztak, de olykor szerves anyagokat is (kerti hulladék, ruhanemű, papírnemű stb.). Az egykor bányát nyitó céget — ha egyáltalán volt ilyen — senki sem kötelezte a terület rendezésére.

Fásítottunk olyan volt bányákat, melyeket „szakszerűen” töltöttek fel szervesen törmelékkel, és kb. 40 cm vastag termőtalajjal borították. Ezzel a bányatörvényeknek eleget is tett a bányatulajdonos. Ennek módosított változata, amikor nem bányát, hanem mélyfekvésű területet (pl. mocsár) hasonló szisztémával töltenek fel, de talaj, fedőréteggént nem kerül a felső részre — bár ez hatósági előírás, de ugyanaz a hatóság, mely előírja, el is engedi!